

VENDIM
Nr.5, datë 31.5.2011

NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të përbëra nga:

Shpresa Beçaj	Kryesuese
Gani Dizdari	Anëtar
Ardian Dvorani	Anëtar
Besnik Imeraj	Anëtar
Fatos Lulo	Anëtar
Ardian Nuni	Anëtar
Arjana Fullani	Anëtare
Majlinda Andrea	Anëtare
Guxim Zenelaj	Anëtar
Aleksandër Muskaj	Anëtar
Andi Çeliku	Anëtar
Evelina Qirjako	Anëtare
Mirela Fana	Anëtare
Medi Bici	Anëtar

në seancën gjyqësore të datës 31.5.2011 morën në shqyrtim çështjen civile, që i përket:

PADITËS: Syl Hysaj, në mungesë.

I PADITUR: Kadri Hysa, në mungesë.

OBJEKTI I PADISË: Detyrimin e të paditurit për të më liruar sipërfaqen e truallit prej 80 m².

BAZA LIGJORE: Nenet 31, 32 të Kodit të Procedurës Civile dhe neni 296 i Kodit Civil.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Shkodër, me vendimin nr.2058, datë 9.11.2005, ka vendosur:

Pranimin e kërkesëpadisë. Detyrimin e të paditurit Kadri Hysa që t'i dorëzojë me shpenzimet e veta paditësit Syl Hysaj sipërfaqen prej 70.7 m² të ndodhur në pasurinë nr.240/3, ndodhur në zonën kadastrale nr.2749, në fshatin Myselim.

Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr.181, datë 23.4.2007, ka vendosur:

Ndryshimin e vendimit nr.2058, datë 9.11.2005 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër dhe rrëzimin e kërkesëpadisë.

Kundër vendimit nr.181, datë 23.4.2007 të Gjykatës së Apelit Shkodër ka ushtruar rekurs paditësi Syl Hysaj, duke kërkuar prishjen e vendimit nr.181, datë 23.4.2007 të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe lënien në fuqi të vendimit nr.2058, datë 9.11.2005 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër, për këto shkaqe:

- Vendimi i gjykatës së apelit është i pambështetur në prova dhe në ligj.
- Nga shqyrtimi gjyqësor ka rezultuar se paditësi është pronar i sipërfaqes së truallit, pronësi të cilën e ka fituar në bazë të ligjit nr.7501; këtë pronë paditësi e ka regjistruar në ZRPP në datë 20.11.2003 me nr.111, si dhe ka rezultuar e provuar se në këtë sipërfaqe, pa asnjë tagër ligjore, ka ndërtuar pa leje ndërtimi i padituri.
- Duke qenë se në këtë moment nuk jemi njohur me vendimin e arsyetuar të gjykatës së apelit, rezervojmë të drejtën që të paraqesim shkaqet e plota për kundërshtimin e këtij vendimi.

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.Regj. Themeltar 01363/07, datë 6.5.2010, ka vendosur:

Kalimin e çështjes në Kolegjet e Bashkuara për unifikimin e praktikës gjyqësore.

KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjuan relatimin e çështjes nga gjyqtarët Arjana Fullani dhe Guxim Zenelaj; dhe pasi e biseduan çështjen në tërësi,

VËREJNË:

Rrethanat e çështjes

1. Nga shqyrtimi i akteve në dosje rezulton se paditësi Syl Hysaj i është drejtuar gjykatës me kërkesëpadi në vitin 2005, me anë të së cilës ka kërkuar të detyrohet i padituri Kadri Hysa për të liruar sipërfaqen e truallit prej 80 m², të cilën ia ka zënë me ndërtim. Në mbështetje të kërkesëpadisë, paditësi ka paraqitur prova shkresore, si aktin nr.111 të marrjes së tokës në pronësi dhe certifikatën datë 20.11.2003 për vërtetimin e pronësisë së lëshuar nga ZVRPP-ja Shkodër.

2. Në prapësim të padisë, i padituri Kadri Hysa ka paraqitur një deklaratë dore për shitje toke truall, ku shitës figuron paditësi Syl Hysaj dhe blerës i padituri Kadri Hysa, me anë të së cilës ka pretenduar se është në kushtet e fitimit të pronësisë së tokës në fjalë me parashkrim fitues, në bazë të nenit 168 të Kodit Civil.

3. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Shkodër, me vendimin nr.2058, datë 9.11.2005, ka pranuar kërkesëpadinë duke detyruar të paditurin Kadri Hysa që t'i dorëzojë me shpenzimet e veta paditësit Syl Hysaj sipërfaqen prej 70.7 m² të ndodhur në pasurinë nr.240/3, ndodhur në zonën kadastrale nr.2749, në fshatin Myselim.

3.1. Në pranimin e padisë, gjykata arsyeton: *“Për sa i përket vlerësimit të fuqisë provuese të deklaratës së paraqitur nga i padituri Kadri, gjykata mban parasysh faktin që në deklaratë data dhe shkrimi i saj kanë ndryshime pasi dallohet qartë që nuk janë shkruar në të njëjtin moment (sepse ndryshon boja e shkrimit), fakti që nënshkrimi i saj u kundërshtua nga paditësi dhe nga ana e të paditurit nuk u provua origjinaliteti i kësaj deklarate. Duke marrë në tërësinë e tyre këto rrethana, gjykata çmon se kjo deklaratë nuk ka fuqi provuese për të provuar faktin që nga pala paditëse t'i jetë shitur të paditurit në vitin 1994 sipërfaqja objekt konflikti.*

Pretendimi tjetër i të paditurit Kadri, se ka mospërputhje midis sipërfaqes së paraqitur në certifikatën e pronësisë, ku prona e paditësit rezulton që të ketë një sipërfaqe prej 1700 m² me sipërfaqen që rezulton nga akti i marrjes së tokës në pronësi, ku sipërfaqja rezulton që të jetë 1200 m², nuk merret parasysh nga gjykata pasi vetë i padituri nuk kundërshton pronësinë e paditësit Syl, por pretendon që sipërfaqen objekt konflikti e ka fituar me parashkrim fitues me titull që rrjedh nga paditësi Syl Hysaj ... Paditësi Syl Hysaj provon që është pronar i kësaj sipërfaqeje, fakt ky që provohet nga certifikata e pronësisë ... nr.240/3 ... i padituri sipërfaqen në fjalë e mban pa asnjë titull ...”.

4. Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr.181, datë 23.4.2007, ka ndryshuar vendimin e gjykatës së shkallës së parë dhe ka rrëzuar padinë.

4.1. Në ndryshimin e vendimit të gjykatës së shkallës së parë, gjykata e apelit arsyeton: *“Paditësi Syl pohoi para trupit gjykues ... se i padituri ia ka zënë truallin me ndërtim në vitin 1994. Kjo do të thotë se paditësi Syl e ka humbur posedimin e truallit që kërkon t'i kthehet që në vitin 1994. Në maj të vitit 2005 kur paditësi i është drejtuar gjykatës me kërkesëpadi, kishin kaluar 10 vjet që ai kishte humbur posedimin e truallit ku i padituri kishte ndërtuar dyqanin qysh në vitin 1994... paditësit Syl Hysaj i është shuar e drejta e padisë për kërkimin e sendit bazuar në nenin 296 të KC-së dhe nuk mund ta realizojë me anë të gjykatës (neni 112 i KC-së). Trupi gjykues ... nuk e gjen të bazuar pretendimin e paditësit Syl Hysaj se afati i parashkrimit të padisë fillon nga data, që ai ka regjistruar tokën në ZRPP Shkodër” 20.11.2003.*

5. Kundër vendimit nr.181, datë 23.4.2007 të Gjykatës së Apelit Shkodër ka ushtruar rekurs paditësi Syl Hysaj, duke kërkuar prishjen e vendimit nr.181, datë 23.4.2007 të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe lënien në fuqi të vendimit nr.2058, datë 9.11.2005 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër.

6. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.Regj. Themeltar 01363/07, datë 6.5.2010, ka vendosur: *“Kalimin e çështjes në Kolegjet e Bashkuara për unifikimin e praktikës gjyqësore”.*

6.1. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, pasi citon nenet 112, 113, 114, 119, 168, 191 dhe 349 të Kodit Civil, parashtrohet: *Në vështrim të neneve të përmendura më sipër, si dhe të gjitha rregullave të tjera të përgjithshme të parashikuara në Kreun I të KC-së “Mbi parashkrimin e padisë ...”, ashtu dhe në titullin VII të KC-së “Mbi mbrojtjen e pronësisë”, si dhe qëndrimit të mbajtur nga doktrina se padia e rivendikimit i nënshtrohet parashkrimit shues si çdo padi tjetër me karakter pasuror sipas rregullave të përgjithshme të KC-së, apo që padia e rivendikimit dhe padia mohuese kanë karakter real, janë padi reale, në kuptimin që ato megjithëse drejtohen kundër personit (cënuesit), kanë për objekt të drejtpërdrejtë sendin, d.m.th. ekzekutimi në këto padi synon drejtpërsëdrejti sendin në duart e cilitdo që të ndodhet, ka praktikë të pa unifikuar në raport me këtë çështje.*

Ka praktikë të Gjykatës së Lartë që njeh parashkrimin shues për padinë e rivendikimit. Bazuar në këtë qëndrim janë rrëzuar paditë e rivendikimit si të parashkruara meqë ka kaluar afati 10-vjeçar i përcaktuar në ligj.

Ka po kështu edhe vendime të tjera që e pranojnë se padia e rivendikimit nuk parashkruhet, por këto vendime përgjithësisht nuk e kanë të arsyetuar këtë qëndrim.

Ky Kolegj vëren se në rrethanat konkrete të çështjes në shqyrtim, në funksion të zgjidhjes së saj, si dhe duke u nisur nga fakti që në praktikën tonë gjyqësore mbahen qëndrime të ndryshme dhe të kundërta në lidhje me këtë çështje, është vendi për të bërë një interpretim të drejtë të normave të Kodit Civil lidhur me parashkrimin e padisë së kërimit të sendit.

Nisur nga sa më sipër, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë çmon se është vendi për të kaluar çështjen për shqyrtim në Kolegjet e Bashkuara për njësimin e praktikës gjyqësore, duke shtruar për zgjidhje këtë problem:

“Duke u nisur nga natyra e padisë së rivendikimit, si dhe nga karakteristikat e veçanta të së drejtës së pronësisë, a është padia e rivendikimit një padi e parashkrueshme apo jo”?

Ligji i zbatueshëm

7. Dispozitat e Kodit Civil, në të cilat është parashikuar:

7.1. Neni 112 i Kodit Civil: “E drejta e padisë që nuk është ushtruar brenda afatit të caktuar në ligj, shuhet dhe nuk mund të realizohet më me anë të gjykatës ose të organit tjetër kompetent”.

7.2. Neni 113§1 i Kodit Civil: “Nuk parashkruhen: a) Padia për rivendosjen ose mbrojtjen e një të drejte vetjake jo pasurore, përveç përjashtimeve të caktuara në ligj; b) Paditë e njohjes; c) Padia e pjesëtimit midis bashkëpronarëve; d) Padia për kthimin e shumave të depozituara në bankë; e) Paditë e tjera të parashikuara në dispozita ligjore të veçanta”.

7.3. Neni 114 i Kodit Civil: “Kur në ligj nuk është parashikuar ndryshe, parashkruhen brenda dhjetë vjetëve të gjitha paditë midis personave juridikë, midis këtyre dhe personave fizikë, si dhe midis vetë personave fizikë”.

7.4. Neni 119 i Kodit Civil: “Për kërkimin e sendit parashkrimi i padisë fillon nga dita kur pronari ka marrë ose duhej të merrte dijeni për cenimin dhe cenuesin e të drejtës së tij”.

7.5. Neni 140 i Kodit Civil: “Afati prekluziv i plotësuar merret parasysh nga gjykata ose arbitrazhi kompetent me nismën e vet, edhe pa u kërkuar nga pala e interesuar”.

7.6. Neni 149 i Kodit Civil: “Pronësia është e drejta për të gëzuar dhe disponuar lirisht sendet, brenda kufijve të caktuar nga ligji”.

7.7. Neni 168 i Kodit Civil: “Personi që ka fituar me mirëbesim një send, në bazë të një veprimi juridik për kalimin e pronësisë dhe që nuk është i ndaluar nga ligji, bëhet pronar i këtij sendi pas një posedimi të pandërprerë prej pesë vjetësh kur sendi është i luajtshëm dhe prej dhjetë vjetësh kur ai është i paluajtshëm.

Kur posedimi nuk është me mirëbesim, afatet e posedimit të pandërprerë dyfishohen. Posedimi konsiderohet i pandërprerë edhe kur fituesi i sendit ia ka dhënë posedimin një personi tjetër.

Nuk mund të fitohet me parashkrim fitues një send që është pronë publike e patjetërsueshme”.

7.8. Neni 169 i Kodit Civil: “Personi që ka poseduar qetësisht e pandërprerë, duke u sjellë sikur të ishte pronar për njëzet vjet në një pronë të paluajtshme, bëhet pronar i saj”.

7.9. Neni 296 i Kodit Civil: “Pronari ka të drejtë të ngrejë padi për të kërkuar sendin e tij nga çdo posedues ose mbajtës. Këtë të drejtë e ka edhe çdo bashkëpronar për sendin e përbashkët, me qëllim që ai t’u dorëzohet gjithë bashkëpronarëve”.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës të Lartë vlerësojnë:

8. Se për zgjidhjen e çështjes, nëse padia e rivendikimit i nënshtrohet ose jo parashkrimit shues, krahas dispozitave të Kodit Civil që rregullojnë të drejtën e pronësisë dhe institutet e tjera që lidhen me këtë të drejtë, të marrin në konsideratë:

i) Karakteristikat, natyrën juridike dhe rëndësinë e pronësisë si marrëdhënie shoqërore, si dhe veçoritë e sjelljes së personave ndaj sendeve objekt pronësie;

ii) kuptimin dhe veçoritë e padisë si mjeti kryesor për mbrojtjen dhe rivendosjen gjyqësisht të të drejtave civile të shkelura;

iii) kuptimin, elementët dhe karakteristikat thelbësore të institutit të parashkrimit shues; të përbashkëtat dhe dallimet midis këtij instituti dhe instituteve të parashkrimit fitues dhe prekluzivitetit, si dhe fushën e zbatimit të tyre; (iv) traditën juridike shqiptare në lidhje me këto institute.

9. Pronësia është një institut qendror i së drejtës civile. Nga ana tjetër, e drejta e pronësisë është një nga të drejtat themelore, të garantuara në dispozitat kushtetuese dhe në aktet ndërkombëtare të pranuar nga shteti shqiptar.

10. Karakteri dhe përmbajtja e së drejtës së pronësisë në kuptimin juridiko-civil është sanksionuar në nenin 149 të Kodit Civil, sipas të cilit “*Pronësia është e drejta për të gëzuar dhe disponuar lirisht sendet, brenda kufijve të caktuar nga ligji*”. Nga kjo dispozitë, si dhe nga përmbajtja e neneve 296, 302, 304 të Kodit Civil rezulton se posedimi, gëzimi dhe disponimi janë tre tagrat (pushtetet) kryesore të pronarit.

11. Ligji detyron të gjithë të tretët të mos kryejnë veprime të cilat cenojnë tagrat e pronarit, pra që pengojnë pronarin në ushtrimin e lirë të posedimit, gëzimit dhe disponimit mbi sendet e tij.

12. Pronësia si e drejtë subjektive ka karakter: **pasuror, absolut, real, të qëndrueshëm dhe të vazhdueshëm**. Objekt i së drejtës së pronësisë janë sendet. Mbajtësi i së drejtës së pronësisë ka si të detyruar një numër të pakufizuar personash dhe e realizon të drejtën e tij pa ndërmjetësinë e personave të tjerë dhe ka të drejtë të kërkojë sendin nga çdo posedues apo mbajtës i paligjshëm, qoftë ai dhe me mirëbesim. E drejta e pronësisë nuk ka mbarim në kohë, nuk merr fund me kalimin e një afati të caktuar, pronari në mënyrë të vazhdueshme dhe të përhershme realizon të drejtën e tij të pronësisë mbi sendin duke gëzuar dhe disponuar lirisht atë, brenda kufijve të caktuar nga ligji. Gjithashtu, e drejta e pronësisë e pronarit mbi sendin është e pavarur nga të tretët. Vullneti i të tretëve nuk ka rëndësi për pronarin.

13. Kur pushtetet që pronari ka mbi sendin i kundërshtohen apo i cenohen nga të tretët, tërësisht apo pjesërisht, ligji i ka njohur pronarit të drejtën për të përdorur mjetet e mbrojtjes, midis të cilëve kryesori është padia.

14. Në vlerësim të së drejtës së padisë në kuptimin material, paraprkisht Kolegjet e Bashkuara evidentojnë se padia është mjet juridik për mbrojtjen e së drejtës subjektive dhe si e tillë nuk duhet ngatërruar me vetë të drejtën subjektive. Padia është garanci ligjore për mbrojtjen e së drejtës subjektive. E drejta e padisë në kuptimin material është një e drejtë që i jepet mbajtësit të së drejtës subjektive që, në rast cenimi ose mohimi të kësaj të drejte, të rivendosë atë duke iu drejtuar gjykatës.

15. Në teorinë e së drejtës civile është pranuar se e drejta subjektive “...është mundësia juridike e mbajtësit të së drejtës subjektive për të kryer vetë veprime të caktuara, si dhe mundësia për të kërkuar nga personi i detyruar kryerjen ose moskryerjen e veprimeve të caktuara, mundësi kjo e garantuar me mundësinë për të kërkuar, në rast nevojë, mbrojtje shtetërore, me qëllim që mbajtësi i së drejtës subjektive të kënaqë interesat e tij të ligjshme”.

15.1. Rastet e humbjes të së drejtës subjektive janë të përcaktuara shprehimisht në ligj.

16. Për rastin në shqyrtim, Kolegjet e Bashkuara do të kufizohen vetëm në padinë e rivendikimit apo të kërimit të sendit (*actio rei vindicatio*), parashikuar nga neni 296 i Kodit Civil.

16.1. Në thelb, padia e rivendikimit është padia e pronarit jo posedues ndaj poseduesit jo pronar. Kjo padi ka për qëllim: a) njohjen e së drejtës së pronësisë të paditësit mbi sendin e rivendikuar; dhe b) detyrimin e të paditurit t’i kthejë paditësit sendin e rivendikuar.

16.2. Njohja e pronësisë së paditësit është kusht i domosdoshëm për pranimin e kërimit të paditësit. Karakteri njohës i kësaj padie rezulton nga vetë natyra e saj. Ky karakter i përgjigjet padisë së njohjes (pozitive), që sipas nenit 113/b të Kodit Civil nuk i nënshtrohet parashkrimit.

16.3. Padia e rivendikimit është padi reale dhe me të mbrohet e drejta e pronësisë mbi sendet individualisht të përcaktuara, qofshin të paluajtshme apo të luajtshme.

17. Në lidhje me zgjidhjen e çështjes nëse kjo padi i nënshtrohet ose jo parashkrimit shues, paraprkisht parashtrijmë se:

17.1. Në nenin 112 të Kodit Civil parashikohet se: “*E drejta e padisë që nuk është ushtruar brenda afatit të caktuar në ligj, shuhet dhe nuk mund të realizohet me anë të gjykatës ose të organit tjetër kompetent*”.

17.2. Nga përkufizimi i dhënë në këtë dispozitë del në pah natyra juridike e institutit të parashkrimit, funksionet e tij, duke u dhënë në mënyrë sintetike karakteristikat e përgjithshme dhe kushtet thelbësore të parashkrimit shues.

18. Në zgjidhjen e çështjes objekt gjykimi, argumenti ligjor i Kolegjeve të Bashkuara do të ketë si pikënisje këtë përkufizim. Nga përmbajtja e kësaj dispozite tregohet se parashkrimi i padisë përmban kurdoherë dy kushte ose elemente thelbësore: a) kalimin e një periudhe kohe të caktuar dhe b) mosveprimin e titullarit për të ushtruar këtë të drejtë gjatë kësaj kohe. Kushti i parë përbën atë që quhet afat i parashkrimit të padisë dhe kushti tjetër konsiston në mosveprimin e titullarit të së drejtës në rastet kur ai mund dhe duhej të

vepronte.

19. Elementi thelbësor i parashkrimit nuk është kalimi i kohës në vetvete, por është mosveprimi/pasiviteti i titullarit të së drejtës për të mbrojtur, brenda kohës së caktuar nga ligji, të drejtën e tij të cenuar ose të mohuar.

20. Qëndrimi jokonseguent i jurisprndencës në lidhje me parashkrimin ose jo të padisë së rivendikimit janë rrjedhojë e mungesës së një dispozite konkrete në legjislacionin tonë, e cila në mënyrë të shprehur të përcaktonte karakterin e paparashkrueshëm të padisë së kthimit të sendit.

21. Por, mungesa e një dispozite konkrete në lidhje me parashkrimin ose jo të padisë së rivendikimit nuk do të thotë *a priori* se kjo padi, referuar nenit 114 të Kodit Civil, është e parashkrueshme.

22. Në pranimin ose jo të parashkrimit të kësaj padie duhen parë në harmoni tërësia e dispozitave ekzistuese të Kodit Civil dhe karakteristikat që përmban e drejta e pronësisë, rëndësia që ka e drejta e pronësisë, natyra e saj ekonomike dhe juridike.

23. **Arsyet e paparashkrueshmërisë të kësaj padie gjenden në vetë natyrën juridike të pronësisë.** Kjo, e parë në harmoni dhe me institutin e parashkrimit shues dhe fitues, dhe veçanërisht me prekluzivitetin që, është pranuar si institut më vete në legjislacionin tonë.

24. Duke mënjeluar qëndrimet e ndryshme në lidhje me debatin nëse ka kategori të drejtash që nuk i nënshtrohen parashkrimit shues apo ka vetëm shkaqe parashkrimi që mund të kenë vend si në kategorinë e të drejtave pasurore ashtu dhe në kategorinë e të drejtave personale, Kolegjet e Bashkuara e gjejnë me vend të parashtrajnë se kriteri kryesor dhe i pa kundërshtuar për kategorizimin e të drejtave është përmbajtja e tyre; janë veçoritë e përbashkëta të një grupi të drejtash që i dallojnë ato nga një grup tjetër të drejtash, të cilat kanë gjithashtu tipare të përbashkëta por të ndryshme nga ato të parat.

24.1. Kështu, përmbajtja e një kategorie të drejtash, me qëllim që t'u shërbehet më mirë interesave socialë dhe individualë, lejon dhe kërkon, si rregull, veprimin e parashkrimit, ndërsa përmbajtja e një tjetre përgjithësisht nuk e lejon, përveç kur interesat e qëndrueshmërisë së një marrëdhënieje juridike kërkojnë që ndonjëra nga të drejtat e kësaj kategorie të ushtrohet brenda afatit të caktuar nga ligji, brenda afatit të parashkrimit.

24.2. Ka dy lloje padish që nuk parashkruhen: a) Ato për të cilat ligji thotë që nuk parashkruhen; b) ato padi që nga natyra e tyre nuk e pranojnë parashkrimin. Shembull tipik i rastit të dytë, për të cilin praktika gjyqësore ka qenë konseguente, është rasti i padisë mohuese e cila, ndonëse nuk përmendet askund në ligj si padi që nuk parashkruhet, pranohet prej të gjithëve si e paparashkrueshme për shkak të natyrës së saj.

24.3. Paparashkrueshmëria e së drejtës së padisë për kërkime pasurore përbën përjashtimet nga rregulli (neni 113 i Kodit Civil), një ndër të cilat, pavarësisht se nuk gjendet shprehimisht në ligj, është dhe padia e rivendikimit.

25. Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se mosushtimi i padisë për të mbrojtur një të drejtë nuk duhet njësuar me mosushtimin e të drejtës së përdorimit të sendit. Mungesa e ushtrimit të së drejtës së përdorimit të sendit nga titullari mund të krijojë rrethana që një person tjetër të fitojë në mënyrë origjinare pronësinë mbi këtë send, por jo të passjellë shuarjen e së drejtës së padisë.

25.1. **Mospërdorimi i sendit nga pronari është shprehje e lirisë që i njihet atij, është një manifestim i gjerësisë së tagrave që i përkasin pronarit.**

25.2. Edhe nëse sendi objekt pronësie nuk përdoret, ky mospërdorim është një manifestim i vullnetit të pronarit. Pra, edhe mospërdorimi i sendit është pjesë e tagrave të pronarit. Ndërkohë, parashkrimi i padisë ka si qëllim realizimin e një interesi të caktuar: çlirimin e debitorit nga detyrime të vjetra, shpeshherë të harruara apo shumë të vështira për t'u provuar, çka nuk është relevante për të drejtën e pronësisë, për shkak të karakteristikave të saj të përmendura më sipër.

25.3. Për nga karakteri, parashkrimi i shtrin efektet e veta kryesisht në një marrëdhënie juridike dypalëshe relative, ku në fakt një subjekt mund të favorizohet duke mos u detyruar forcërisht ta përmbushë atë. Instituti i parashkrimit është vendosur në favor të debitorit, për ta mbrojtur atë nga paditë e vjetra dhe vështirësitë e të provuarit.

25.4. E ndryshme është situata në rastin e pronësisë. Pronësia, si marrëdhënie absolute, është e drejtuar *erga omnes* dhe në këtë marrëdhënie nuk qëndron një "*i kundër-interesuar*" (me përjashtim të rastit të parashkrimit fitues), një subjekt që mund të favorizohet nga parashkrimi.

Nëse do të pranohet që padia e rivendikimit parashkruhet, mund të vendoseshim para situatës kur pronari (i njohur si i tillë) të mos kishte mundësi të ushtronte të drejtat e tij mbi sendin për shkak të kalimit të

afatit, ndërsa poseduesit të sendit (i paligjshëm dhe madje edhe në keqbesim) do t'i krijohej mundësia për ta gëzuar i qetë sendin, i pashqetësuar nga pronari, i cili, sikurse thamë, do të ishte në pamundësi për të vepruar për shkak të kalimit të afatit të parashkrimit shues. Madje, në këtë mënyrë poseduesit të paligjshëm do t'i krijohej, në mënyrë absurde, edhe mundësia për t'u bërë pronar i sendit me kalimin e afateve të parashkrimit fitues pa titull (neni 169 i Kodit Civil).

E drejta, e interpretuar në këtë mënyrë, do të dilte jashtë qëllimit të saj, do të çonte në pasoja që vijnë ndesh me vetë funksionin e saj.

Është e qartë, pra, që interpretimi i së drejtës (normës, parimit, institutit, etj.) duhet bërë në përputhje me qëllimin e së drejtës dhe në përmbushjen e funksioneve bazë të saj [siç është siguria dhe drejtësia].

26. Pavarësisht se nuk ka ndonjë normë juridike ku të jetë formuluar shprehimisht se padia e rivendikimit është e paparashkrueshme, sikurse është parashikuar në legjislacionin francez¹ dhe në atë italian² apo për padinë e kërimit të trashëgimit³, në vështirim të tërësisë së dispozitave që rregullojnë pronësinë dhe institute të tjera të së drejtës civile dhe faktorëve që formësojnë përmbajtjen e tyre, nuk mund të pranohet se kjo padi është e parashkrueshme.

27. Në literaturën juridike civile dhe në jurisprudencën, pas miratimit të Kodit Civil të vitit 1929, në interpretim të nenit 2034 të këtij Kodi, ka qenë pranuar dallimi midis të drejtës së zotnimit (të drejtës së pronësisë) dhe të drejtave të tjera reale në lidhje me parashkrimin shues.⁴

27.1. Sipas kësaj praktike të drejtat e tjera reale, që njihen si *iura in re aliena* (të drejtat e të tjerëve mbi një send të huaj), përveç të drejtës së pronësisë, mund të humbasin me parashkrim shues. Kjo për shkak se të drejtat reale që kufizojnë të drejtën e pronësisë janë në kundërshtim me gjendjen normale të pronësisë, e cila normalisht duhet të jetë e pakufizuar dhe ekskluzive.

27.2. Sipas nenit 2034 të Kodit Civil të vitit 1929, të drejtat reale mbi sendin e tjetrit (usufrukti, servituti) shuheshin me kalimin e 30 vjetëve. Por nuk mund të bëhet i njëjti arsyetim edhe për të drejtën e pronësisë, kur pronari e ka lënë pronën në dorë të një personi tjetër për një kohë të gjatë. Në këto raste, pronari mund të humbasë pronësinë e vet vetëm për shkak se personi tjetër fiton të drejtën e pronësisë mbi pronën me parashkrim fitues. Kjo për arsye se **e drejta e pronësisë nuk mund të humbasë nga mospërdorimi, edhe sikur pronari të mos ta ketë përdorur sendin e vet për një kohë të gjatë. Pronari nuk e humbet të drejtën e ushtrimit të padisë së rivendikimit derisa i padituri nuk e ka fituar pronësinë me parashkrim fitues.**

28. I njëjti qëndrim ligjor mbahet dhe në Kodin Civil në fuqi. Të drejtat reale mbi sendin e tjetrit mund të humbasin me parashkrim shues.⁵

29. Në vijim të argumentit të mësipërm dhe në referencë të legjislacionit civil në fuqi, Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se paparashkrueshmëria e padisë së rivendikimit buron nga karakteri i përhershëm dhe i qëndrueshëm i pronësisë, që do të thotë se pronësia mbetet e tillë edhe kur ndodhet në posedimin e çdo personi të tretë, që nuk e ka fituar pronësinë nëpërmjet veprimeve juridike të tjetërsimit apo me ndonjë mënyrë tjetër të ligjshme.

30. Në një vështirim krahasues dhe interpretim të dispozitave mbi parashkrimin dhe disa instituteve të tjera të së drejtës civile, Kolegjet e Bashkuara evidentojnë se:

30.1. Mënyrat e fitimit të pronësisë janë njëkohësisht dhe mënyra të humbjes së pronësisë. Kjo situatë nuk duhet konfunduar me situatën kur është plotësuar afati i parashkrimit shues për padi të caktuara.

30.2. Parashkrimi fitues (me titull ose pa titull) është një nga mënyrat e fitimit të pronësisë, parashikuar në nenet 168 dhe 169 të Kodit Civil. Nëse janë plotësuar kushtet e përcaktuara në këto dispozita, padia e rivendikimit rrëzohet, **jo për shkak të parashkrimit shues, por pasi kjo mënyrë fitimi pronësie përbën shkakun ligjor që pronari i mëparshëm i sendit humbet të drejtën e tij të pronësisë mbi sendin.**

30.3. Edhe në rastet kur një person nuk e përdor sendin për një periudhë mbi 20 vjet dhe pronësinë mbi këtë send e fiton një person tjetër për shkak të plotësimit të kushteve të përcaktuara në nenin 169 të Kodit

¹ Neni 2227 i Kodit Civil Francez

² Neni 948§3 i Kodit Civil Italian

³ Neni 351 i Kodit Civil Shqiptar, viti 1994

⁴ Baltasar Benusi "Komentari i Kodit Civil: Sendet, Zotërimi dhe Modifikimet e tija" faqe 88

⁵ Neni 293/b i Kodit Civil: "Servitutet shuhet:...b) Kur nuk përdoret për më shumë se dhjetë vjet".

Civil, personi i parë e ka humbur pronësinë e tij mbi sendin jo për shkak të parashkrimit shues, ose për shkak të mospërdorimit të sendit mbi 20 vjet, por për shkak se pronësinë mbi këtë send e ka fituar personi tjetër me anë të parashkrimit fitues.

31. Në argumentim sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se në raste të tilla **nuk është parashkrimi i së drejtës së padisë shkak i rrëzimit të padisë, por është fakti se paditësi ka humbur të drejtën e tij të pronësisë për shkak se i padituri ka fituar të drejtën e pronësisë mbi sendin me parashkrim fitues.**

32. Në zgjidhje të drejtë të çështjes në shqyrtim nuk mund të anashkalohet dhe padia mohuese (*actio negatoria*), parashikuar nga neni 302 i Kodit Civil.

32.1. Në legjislacionin civil, sikurse kemi përmendur edhe më sipër, nuk ka ndonjë dispozitë ligjore ku të jetë përmendur se padia mohuese nuk parashkruhet, por kjo del nga vetë natyra e saj. Edhe kjo padi është padi reale dhe ka për qëllim të mbrojtë tagrat e pronarit (posedues) dhe bazohet në një cenim me karakter vazhdues.

32.2. Rregulli i pranuar për padinë mohuese si padi e paparashkrueshme gjen zbatim *mutatis mutandis* edhe për padinë e rivendikimit. Nisur nga fakti se padia e rivendikimit synon të mbrojtë pronësinë në tërësi, tagrat e pronarit, ndër të cilat atë të posedimit që i është hequr pronarit dhe, sado e largët që të jetë koha që ka filluar cenimi i kësaj tagre, derisa ky cenim vazhdon, kjo padi mund të ngrihet në çdo kohë sepse as që mund të bëhet fjalë për parashkrimin e saj, për shuarjen e së drejtës së pronësisë.

33. Prija e pronësisë për të mos u kufizuar në kohë nga mos përdorimi i sendit, ka ngjashmëri, duke mos u njësuar plotësisht, dhe me përcaktimet e bëra në nenin 351 të Kodit Civil ku është parashikuar se: *“Padia për kërkimin e trashëgimit nuk parashkruhet, përveç efekteve të parashkrimit fitues për sende të veçuara”*.

33.1. Mbajmë parasysh këtu se padia e kërimit të trashëgimit, kur objekt kërkimi janë sende të individualizuara, është shumë e ngjashme dhe ka të gjitha karakteristikat e padisë së kthimit të sendit. Dallimet ekzistojnë vetëm në kërkesat për t’u legjitimuar aktivisht (paditësi duhet të jetë pronar me titull trashëgimor) dhe pasivisht (i padituri duhet të mbajë sendin si trashëgimtar, por pa qenë i tillë).

Në gjithçka tjetër bëhet fjalë për kthimin e sendit nga poseduesi jo pronar (trashëgimtari aparent) tek pronari jo posedues (pronari me titull trashëgimor).

34. Në argument të këtij opinioni ligjor është dhe parashikimi në legjislacionin tonë civil i prekluzivitetit (dekadencës së të drejtave).⁶ Pranimi i prekluzivitetit si institut i mëvetësuar nga parashkrimi shues konsolidon qëndrimin se e drejta subjektive nuk shuhet me plotësimin e afatit të parashkrimit, parashikuar nga neni 114 i Kodit Civil.

34.1. Ndryshe nga legjislacioni civil, dhe qëndrimi i mbajtur nga teoria dhe jurisprudenca e mëparshme, me përfshirjen e këtij instituti të së drejtës në Kodin Civil dallohet përfundimisht efekti juridik i parashkrimit si shues i së drejtës së padisë me efektin juridik të prekluzivitetit si shues i së drejtës subjektive.

34.2. Prekluziviteti shuan të drejtën subjektive të personit, ai nuk i referohet të drejtës së padisë. Situata ngatërrohet për shkak se me humbjen e së drejtës subjektive, nuk mund të ngrihet padi për një të drejtë që nuk ekziston më, ose po u ngrit kjo padi rrëzohet. Ndërsa, në qoftë se i referohemi parashkrimit të padisë, ky është një institut (fakt juridik me pasoja shuese), që i referohet në mënyrë strikte humbjes të së drejtës së padisë dhe nuk ka të bëjë me të drejtën subjektive si të tillë. Madje, referuar rregullimit të nenit 125 të Kodit Civil, që afati i kaluar i parashkrimit të sjellë pasojën, pra humbjen e së drejtës së padisë, ai duhet, që gjithashtu të jetë i shoqëruar dhe me pretendimin e kalimit të këtij afati nga pala në favor të së cilës është vendosur ky afat.

35. Në lidhje me nenin 119 të Kodit Civil, Kolegjet e Bashkuara nuk konstatojnë kundërshti midis kësaj dispozite dhe paparashkrueshmërisë së padisë së kthimit të sendit. Në këtë dispozitë përcaktohet momenti i fillimit të ecjes së parashkrimit të padisë për kërkimin e sendit, që përkon me ditën *“kur pronari ka marrë ose duhej të merrte dijeni për cenimin dhe cënuesin e së drejtës së tij”*. Ekzistenca e një dispozite të përgjithshme me këtë formulim nuk do të thotë *a priori* se padia e kërimit të sendit është e parashkrueshme. Sikundër u argumentua më lart në rastin e kësaj padie kjo dispozitë nuk gjen zbatim. Gjithashtu, i njëjti formulim konstatohet edhe në nenin 122 të Kodit Civil, por padia e kërimit të trashëgimit nuk i nënshtrohet afateve të parashkrimit shues, përveç efekteve të parashkrimit fitues për sende të veçuara (neni 351 i Kodit

⁶ Nenet 137-140 të Kodit Civil

Civil).

36. Në argument të këtyre konkluzioneve, Kolegjet e Bashkuara ritheksojnë:

i) e drejta e pronësisë është një e drejtë absolute, e pakufizuar në kohë dhe ushtrohet nga titullari në çdo kohë. Të pranosh që e drejta e pronësisë humbet me anë të parashkrimit shues, do të thotë që ushtrimi të kësaj të drejte t'i vësh kufij kohorë dhe ta kufizosh të drejtën e pronarit me kufij të caktuar kohorë, gjë që do të vinte në kundërshtim me konceptin e vetë të drejtës së pronësisë.

ii) E drejta e pronësisë është një e drejtë me karakter të qëndrueshëm dhe të vazhdueshëm, çka do të thotë se ajo ekziston në çdo kohë dhe mosgëzimi i sendit nga pronari apo mosushtrimi i kësaj të drejte për një periudhë të caktuar nga pronari, pavarësisht nga periudha, nuk sjell shuarjen e të drejtës së pronësisë.

iii) një argument i vlerësueshëm që pronësia nuk shuhet me anë të parashkrimit shues është dallimi midis këtij instituti, si fakt juridik i kategorisë së ngjarjeve, i cili sjell humbjen e së drejtës së padisë dhe parashkrimit fitues si mënyrë e fitimit të pronësisë. Parashkrimi fitues në kushtet e përcaktuara në ligj mund të sjellë lindjen ose fitimin e së drejtës së pronësisë, ndërsa parashkrimi shues për asnjë rast dhe për asnjë arsye nuk mund të sjellë humbjen e së drejtës së pronësisë, sepse ai është lidhur ngushtë (në fushën e së drejtës civile) me humbjen e të drejtës së padisë dhe jo me humbjen e së drejtës së pronësisë (me të drejtën subjektive).

37. Sikundër më sipër, Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se paparashkrueshmëria e padisë së rivendikimit ka kuptimin që ajo mund të ngrihet kurdoherë, pavarësisht nga periudha që ka kaluar që nga çasti kur pronari i sendit nuk e ushtron posedimin mbi të, dhe aq kohë sa e drejta e pronësisë mbi këtë send të mos ketë kaluar për ndonjë shkak tjetër ligjor tek ndonjë subjekt tjetër, si në rastin e parashkrimit fitues. Referuar çështjes, dhe për nevojat e zgjidhjes së saj, mjaftohemi me konstatimin e qenies së një mundësie të tillë, duke mos i hyrë diskutimit të kushteve që duhet të plotësohen për fitimin e pronësisë me parashkrim fitues me titull apo pa titull.

37.1. Paparashkrueshmëria e padisë së rivendikimit, gjithashtu, e ka burimin në faktin se pushteti që përbën elementin bazë të së drejtës subjektive të pronësisë, ashtu siç është përkufizuar kjo e drejtë në nenin 149 të Kodit Civil përjashton çdo pushtet të njëjtë me këtë që ka për objekt të njëjtin send.

38. Këto arsye janë plotësisht të mjaftueshme për të vlerësuar se padia e rivendikimit nuk i nënshtrohet parashkrimit shues. “*Da lege lata*” ky qëndrim duhet pranuar sepse në themel merr parasysh kushtet objektive sociale, i përshtatet më mirë natyrës juridike të së drejtës së pronësisë dhe nuk vjen në kundërshtim me nenet 112, 114 dhe 149 të Kodit Civil. Megjithatë “*da lege ferenda*”, kur në legjislacion nuk ka ndonjë dispozitë që të parashikojë shprehimisht parashkrimin ose jo të padisë së rivendikimit, nisur nga konsideratat e mësipërme, vlerësojmë se nuk mund të parashkruhet e drejta e pronarit jo posedues për të kërkuar sendin nga çdo posedues apo mbajtës jo pronar.

39. Sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë arrijnë në përfundimin njësoj se: **Padia e kërkit të sendit, parashikuar nga neni 296 i Kodit Civil, nga natyra e saj është një padi e paparashkrueshme.**

40. Duke iu kthyer rastit konkret, Kolegjet e Bashkuara evidentojnë se paditësi Syl Hysaj, me pretendimin se është pronar mbi sipërfaqen prej 80 m², e cila i është zënë me ndërtim nga i padituri Kadri Hysa, bazuar në nenin 296 të Kodit Civil, ka kërkuar dorëzimin e kësaj sipërfaqeje.

41. Nëpërmjet prapësimeve, i padituri Kadri Hysa ka parashtruar se sendin objekt rivendikimi e ka blerë nga paditësi dhe se është në kushtet e fitimit të pronësisë me parashkrim fitues, bazuar në nenin 168 të Kodit Civil. Në vërtetim të këtij pretendimi i padituri ka paraqitur një deklaratë dore për shitje tokë truall, ku shitës figuron paditësi Syl Hysaj dhe blerës i padituri Kadri Hysa.

42. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Shkodër, pasi ka pranuar të provuar se i padituri nuk vërtetoi origjinalitetin e deklaratës së dorës ku mbështet pretendimin se e ka blerë sipërfaqen objekt rivendikimi, ka pranuar padinë me arsyetimin se kjo deklaratë nuk ka fuqi provuese dhe se i padituri sipërfaqen në fjalë e mban pa asnjë titull.

43. Gjykata e apelit ka ndryshuar vendimin e gjykatës së shkallës së parë dhe ka rrëzuar padinë me arsyetimin se paditësi ka humbur posedimin e sendit që në vitin 1994, ndërsa padinë e ka ngritur në vitin 2005, pra tej afatit 10-vjeçar të parashikuar në nenin 114 të Kodit Civil. Në kuptim të nenit 112 të po këtij Kodi paditësit Syl Hysaj i është shuar e drejta e padisë.

44. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, mbështetur në konkluzionin e arritur më lart dhe në shqyrtim të akteve të dosjes gjyqësore, pretendimeve dhe prapësimeve të palëve, vendimeve të gjykatave të

faktit dhe shkaqeve të rekursit, vlerëson se vendimi nr.181, datë 23.4.2007 i Gjykatës së Apelit Shkodër është rrjedhojë e zbatimit të gabuar të ligjit dhe për këtë shkak duhet prishur.

45. Kolegjet e Bashkuara e vlerësojnë të gabuar arsyetimin dhe përfundimin e arritur nga gjykata e apelit, sipas së cilës padia objekt gjykimi është e parashkuar.

46. Referuar përfundimit njehsues të mësipërm, sipas të cilit padia e rivendikimit, bazuar në nenin 296 të Kodit Civil, është e pa parashkrueshme, dhe ndodhur në kushtet kur, për rastin në shqyrtim, rrëzimi i padisë është mbështetur vetëm në argumentin se padia është ngritur tej afatit të parashkrimit, pa analizuar në tërësi provat e paraqitura nga palët, Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se argumenti i gjykatës së apelit është i pambështetur në ligj.

47. Për arsyet e mësipërme, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vlerësojnë se vendimi i gjykatës së apelit duhet të priset dhe çështja t'i dërgohet për rishqyrtim po asaj gjykate, me tjetër trup gjykues.

47.1. Në rigjykim, gjykata e apelit, për t'iu dhënë zgjidhje problemeve të mësipërme, në respektim të të drejtave të palëve dhe detyrimeve të tyre që rrjedhin nga procesi gjyqësor civil, *“... ka për detyrë që të zhvillojë një proces të rregullt ligjor, nëpërmjet garantimit të zhvillimit të një hetimi të plotë dhe të gjithanshëm, në përputhje me ligjin (neni 14) dhe, duke bërë një “cilësim të saktë të fakteve dhe veprimeve që lidhen me mosmarrëveshjen” ta zgjidhë atë “në përputhje me dispozitat ligjore dhe normat e tjera në fuqi” (neni 16).*

47.2. Gjykata t'u bëjë të qartë palëve se është detyrë e secilës prej tyre, që në përputhje me ligjin, të paraqesin dokumentacionin e nevojshëm e provojnë faktet mbi të cilat bazojnë pretendimet për të drejtat që kërkojnë.

Në zgjidhjen e drejtë e ligjore të mosmarrëveshjes, ashtu si palët kanë të drejta, ato kanë dhe detyrime *“që rrjedhin prej këtij procesi, në format dhe afatet e parashikuara” në Kodin e Procedurës Civile (neni 3)*”.

47.3. Gjykata e apelit për të garantuar një proces të rregullt ligjor, në mbështetje të neneve 486 e 465 të Kodit të Procedurës Civile, qoftë edhe kryesisht, duke mbajtur parasysh konkluzionet e mësipërme të këtij vendimi njësues: i) duhet të përsërisë hetimin gjyqësor nëpërmjet të cilit të verifikojë e të identifikojë pretendimet e palëve, ii) duhet të verifikojë të drejtën e pronësisë së pretenduar të paditësit, mënyrën e fitimit të pronësisë, iii) duhet si dhe pretendimet e palës së paditur në lidhje me plotësimin ose jo të kushteve të kërkuara nga neni 168 i Kodit Civil për fitimin e pronësisë me parashkrim fitues.

47.4. Po kështu, në rishqyrtimin e çështjes gjykata e apelit duhet të sqarojë të gjitha rrethanat që lidhen me ligjin e zbatueshëm dhe që kanë rëndësi për zgjidhjen e drejtë të çështjes.

48. Kryerja e veprimeve të mësipërme, si dhe e të tjerave që eventualisht mund të dalin gjatë rigjyimit, do ta lejojnë gjykatën e apelit që, në përputhje me kërkesat e ligjit procedural e atij material, të mund të arrijë në përfundime të drejta dhe objektive lidhur me zgjidhjen e çështjes.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në mbështetje të nenit 17 të ligjit nr.8588, datë 15.3.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë” dhe nenit 485/ç të Kodit të Procedurës Civile,

VENDOSËN:

Prishjen e vendimit nr.181, datë 23.4.2007 të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim në po atë gjykatë, me tjetër trup gjykues.

Ky vendim është unifikues dhe dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

Anëtar pro: Shpresa Beçaj (kryesuese), Gani Dizdari, Ardian Dvorani, Fatos Lulo, Besnik Imeraj, Guxim Zenelaj, Aleksandër Muskaj, Andi Çeliku, Ardian Nuni, Evelina Qirjako, Mirela Fana

Anëtar kundër: Arjana Fullani, Majlinda Andrea, Medi Bici

MENDIMI I PAKICËS

1. Ne gjyqtarët në pakicë, Arjana Fullani, Majlinda Andrea dhe Medi Bici, kemi mendimin se vendimi nr.181, datë 23.4.2007 i Gjykatës së Apelit Shkodër, me të cilin është vendosur: “*Ndryshimi i vendimit nr.2058, datë 9.11.2005 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër dhe rrëzimi i kërkesë padisë*” është rrjedhojë e respektimit të ligjit dhe, për këtë shkak, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë duhet ta linin në fuqi.

Pakica vlerëson se qëndrimi i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, i cili ka arritur në përfundimin njëses, sipas të cilit padia e rivendikimit, bazuar në nenin 296 të Kodit Civil, është e paparashkrueshme, nuk është në përputhje me parashikimin e qartë të dispozitave të ligjit.

Për të treguar arsyet pse pakica është e mendimit se padia e rivendikimit i nënshtrohet parashkrimit shues, duhet që të bëjmë një interpretim të zgjeruar të padisë, padisë së rivendikimit dhe lidhjen e saj me institutet e tjera të së drejtës, siç janë të përcaktuara në dispozitat e Kodit Civil.

Padia është mjeti me të cilin mbrohen dhe rivendosen gjyqësisht të drejtat civile të shkelura, si dhe të drejtat që rrjedhin nga marrëdhëniet juridike të punës, familjare, etj....Në vetëvete nocioni padi përmban: të drejtën e padisë në kuptimin procedural dhe të drejtën e padisë në kuptimin material. E drejta e padisë në kuptimin procedural nënkupton të drejtën për t’iu drejtuar gjykatës, arbitrazhit ose një juridiksioni të posaçëm. Nga ana tjetër, e drejta e padisë në kuptimin subjektiv të saj përbëhet nga dy mundësi juridike të bartësit të saj, dhe konkretisht:a) nga mundësia për të kryer veprimet e treguara në normën juridike dhe b) nga mundësia për të kërkuar kryerjen ose moskryerjen e veprimeve të caktuara nga personi i detyruar.

Si një padi e llojit të veçantë, padia e rivendikimit është mjet kryesor juridiko-civil për mbrojtjen e së drejtës së pronësisë ndaj çdo cenimi, shkelje, ndërhyrje mbi sendin nga ana e personave të tretë, të cilët krijojnë një gjendje e cila nuk pajtohet me tagrat e pronarit për të poseduar, gëzuar e disponuar sendin (*Neni 149 i Kodit Civil përcakton se “Pronësia është e drejta për të gëzuar dhe disponuar lirisht sendet, brenda kufijve të caktuar nga ligji”*). Në thelb, kjo padi synon në kthimin e sendit, i cili i është hequr nga posedimi dhe që posedohet në mënyrë të paligjshme prej dikujt tjetër, nën posedimin e pronarit të ligjshëm (neni 296 i Kodit Civil.)

Padia e rivendikimit është një padi reale, e cila megjithëse drejtohet kundër një personi (cenuesit) ka për objekt të drejtpërdrejtë sendin, marrjen e tij prej kujtqo që e ka në posedim. Kusht thelbësor për ngritjen e padisë së rivendikimit është që paditësi të jetë pronar i sendit, personi i cili ka pronësinë mbi sendin në momentin që ngre padinë. Nga kjo rrjedh përcaktimi tjetër se: “*Padia e rivendikimit është padia e pronarit jo posedues kundër poseduesit jo pronar*”.

Prej vitit 1953 e Drejta Civile Shqiptare ka mbajtur qëndrimin se padia e rivendikimit është një padi e cila parashkruhet njësoj si të gjitha paditë e tjera. Për shkak të karakterit ideologjik, legjislacioni i kësaj periudhe, ndonëse pranonte pa mëdyshje parashkrimin e padisë së rivendikimit midis personave fizikë, mbante një qëndrim të ndryshëm në lidhje me padinë e rivendikimit midis personave fizikë e atyre juridikë, si dhe midis personave juridikë.

Ky ndryshim ishte thellësisht ideologjik dhe lidhej me cilësimin e pronës shtetërore (socialiste) si një provë, e cila nuk i nënshtrohej të njëjtit rregullim si prona private për shkak të cilësive të saj dhe qëllimit të cilit ajo i shërbente.

Kodi Civil i vitit 1994 ndjek të njëjtën traditë në lidhje me parashkrueshmërinë e padive në përgjithësi dhe të padisë së rivendikimit në veçanti. Afati i përgjithshëm për parashkrimin e padive parashkohet në nenin 114 të Kodit Civil, i cili përcakton se: “*Kur në ligj nuk është parashikuar ndryshe parashkruhen brenda dhjetë vjetëve të gjitha paditë midis personave juridikë, midis këtyre dhe personave fizikë, si dhe midis vetë personave fizikë*”. Përkundër këtij përcaktimi në nenin 113§1 të Kodit Civil përcaktohen specifikisht paditë të cilat nuk parashkruhen, duke quajtur si të tilla: “a) *Padia për rivendosjen ose mbrojtjen e një të drejte vetjake jopasurore përveç përjashtimeve të caktuara në ligj; b) Paditë e njohjes; c) Padia e pjesëtimit midis bashkëpronarëve; d) Padia për kthimin e shumave të depozituara në bankë; e) Paditë e tjera të parashikuara në dispozita ligjore të veçanta*”.

Edhe pakica, siç pranon dhe argumenton me të drejtë shumica, mendon se “*mungesa e një dispozite konkrete në lidhje me parashkrimin ose jo të padisë së rivendikimit nuk do të thotë se apriori kjo padi është e parashkrueshme*”. Doktrina pranon se pavarësisht mosparashikimit specifik në ligj, për vetë natyrën e tyre, disa padi janë të paparashkrueshme. Padia mohuese, e cila së bashku me padinë e rivendikimit janë dy paditë kryesore të pronarit të sendit për mbrojtjen e pronësisë, është konsideruar gjithmonë si padi e paparashkrueshme, pavarësisht se kjo karakteristikë e saj nuk ka qenë dhe nuk është specifikuar në një

dispozitë të veçantë të Kodit Civil. Duke pranuar këtë parim, nuk mund të mos përmendim ndryshimin kryesor midis këtyre dy padive, ndryshim i cili në pikëpamjen e pakicës, i jep padisë mohuese ato karakteristika të cilat, në ndryshim nga padia e rivendikimit, e bëjnë atë të paparashkrueshme.

Në ndryshim nga padia e rivendikimit, padia mohuese, konsiston në të drejtën e pronarit i cili *nuk është zhveshur nga posedimi të kërkojë nga kushdo “..... që e cenon në pronësinë e tij..... të pushojë cenimin dhe të mos përsërisë këtë në të ardhmen, dhe, kur është rasti të shpërblejë dëmet që mund t’i ketë shkaktuar”* (neni 302 i Kodit Civil). Moszhveshja e pronarit nga posedimi i sendit si parakusht për ngritjen e kësaj padie, bën që çdo cenim mbi tagrat e pronarit posedues të konsiderohet cenim me karakter vazhdues e për rrjedhojë” *“sado e largët të jetë koha në të cilën ka filluar cenimi gjersa ky cenim vazhdon ose ka filluar, padia mohuese mund të ngrihet lirisht sepse në këto kushte as që mund të bëhet fjalë për parashkrim shues të saj”*.

Për rrjedhojë, në kushtet kur padia e rivendikimit në dallim nga padia mohuese nuk mund të konsiderohet e parashkrueshme për shkak të natyrës së saj si dhe në referim të neneve 113 dhe 114 të Kodit Civil, pakica mendon se vullneti i legjislatorit për të konsideruar padinë e rivendikimit si padi e cila parashkruhet është shprehur qartësisht, pasi nga njëra anë ai përcakton rregullin e përgjithshëm se të gjitha paditë parashkruhen, me përjashtim të atyre që shprehimisht konsiderohen të paparashkrueshme, dhe nga ana tjetër qëllimisht nuk përfshin edhe këtë lloj padie në listën shteruese të atyre padive që konsiderohen të paparashkrueshme.

Gjithashtu i ndryshëm është mendimi i pakicës edhe në lidhje me përfundimin tjetër të shumicës se *“e drejta e pronësisë nuk mund të humbasë nga përdorimi, edhe sikur pronari të mos ketë përdorur sendin e vet për një kohë të gjatë. Pronari nuk e humbet të drejtën e ushtrimit të padisë së rivendikimit derisa i padituri nuk ka fituar pronësinë me parashkrim fitues”*.

Fitimi dhe humbja e pronësisë gjen rregullim të veçantë në dispozitat e Kodit Civil, kreu II, nenet 162 e vijues të tij. Neni 168 i Kodit Civil përcakton se: *“Personi që ka fituar me mirëbesim një send, në bazë të një veprimi juridik për kalimin e pronësisë dhe që nuk është i ndaluar nga ligji, bëhet pronar i këtij sendi, pas një posedimi të pandërprerë prej pesë vjetësh kur sendi është i luajtshëm dhe prej dhjetë vjetësh kur ai është i paluajtshëm. Kur posedimi nuk është me mirëbesim, afatet e posedimit të pandërprerë dyfishohen. Posedimi konsiderohet i pandërprerë edhe kur fituesi i sendit ia ka dhënë posedimin një personi tjetër. Nuk mund të fitohet me parashkrim fitues një send që është pronë publike e patjetërsueshme”*. Nga ana tjetër neni 191 i Kodit Civil parashikon se: *“Pronësia humbet kur fitohet nga një tjetër ose kur hiqet dorë prej saj. Heqja dorë nga pronësia mbi pasuritë e paluajtshme në dobi të një tjetri, është e vlefshme kur bëhet me akt noterial e regjistruhet”*.

Parashkrimi i padisë në përgjithësi dhe i padisë së rivendikimit në rastin tonë, përmban dy elemente thelbësore: a) kalimin e një periudhe të caktuar kohe, të caktuar nga ligji; dhe b) mosveprimin gjatë gjithë kësaj kohe të subjektit për të kërkuar një të drejtë civile të shkelur ose të kundërshtuar (pronari). Është pikërisht mosveprimi i pronarit të sendit në kushtet kur atij i kishte lindur e drejta e padisë dhe nuk kishte asnjë pengesë ligjore për të ushtruar të drejtën brenda afatit të përcaktuar me ligj që shkakton shuarjen e së drejtë së padisë, e cila nuk çon në humbjen e pronësisë mbi sendin por shuan të drejtën për të përfutur mbrojtjen që të jep ligji. Me fjalë të tjera, mosparaqitja e padisë brenda afatit të parashkrimit të caktuar nga ligji shuan mundësinë për të realizuar në mënyrë të detyrueshme, shtrënguese, nëpërmjet gjykatës, të drejtën e shkelur nga të tretët.

Pavarësisht se pronari humbet mundësinë për të fituar mbrojtjen shtetërore të së drejtës që i është shkelur, pala tjetër në shumicën e rasteve nxjerr një dobi nga kjo humbje, por nuk fiton një të drejtë. Pranohet gjerësisht prej së drejtës se pronari e humbet pronësinë në të gjitha rastet që një person tjetër e fiton këtë, qoftë edhe kundër vullnetit të pronarit. Në rastin tonë, pronarit joposedues, i cili për shkak të kalimit të afatit nuk mund të kërkojë kthimin e sendit prej poseduesit jopronar, nuk i ka humbur ende e drejta e padisë në kuptimin material (pronësia mbi sendin), por vetëm e drejta e padisë në kuptimin procedural, e drejta për ta ushtruar këtë të drejtë nëpërmjet urdhërimeve të gjykatës.

Në çdo rast, shuarja e së drejtës së padisë nuk mund dhe nuk duhet të interpretohet si humbje/parashkrim edhe e të drejtës së prapësimi themelor ose substancial. Prapësim themelor quhet mjeti juridik me të cilin pala e paditur, pa mohuar të drejtën e paditësit, mbrohet duke parashtruar rrethana të cilat ndalojnë pranimin e kërtimeve të palës paditëse dhe e mbajnë konfliktin gjyqësor brenda kufijve të kërkesë padisë. Me fjalë të tjera kemi prapësim kur të drejtës së paditësit i kundërvihet një e drejtë e të paditurit, e cila për shkak të rrethanave të veçanta të marrëdhënieve juridike përkatëse dhe pa e zgjeruar gjykimin e çështjes

përtej kufijve të kërkesë padisë paralizon pranimin e kërtimeve të parashtruara në atë kërkesë padi. Është pikërisht ekzistenca e kësaj të drejte e cila i jep kuptim parashkrimit të kësaj padie, në kuptimin procedural, duke pranuar gjithashtu se e drejta e pronësisë mbetet ende me pronarin deri në momentin kur pala tjetër fiton titull pronësie mbi sendin në kushtet e parashikuara nga neni 169 i Kodit Civil *“Personi që ka poseduar qetësisht e pa ndërprerje, duke u sjellë sikur të ishte pronar për njëzet vjet në një pronë të paluajtshme, bëhet pronar i saj”*.

Për gjithë sa më sipër, pakica del në përfundimin se **padia e rivendikimit, sipas përcaktimeve në Kodin Civil aktual, është një padi e cila parashkruhet (parashkrim shues) me kalimin e një afati 10-vjeçar**, i cili sipas nenit 119 të Kodit Civil: “.....fillon nga dita kur pronari ka marrë ose duhej të merrte dijeni për cenimin dhe cënuesin e së drejtës së tij”. Afati i parashkrimit të padisë së rivendikimit fillon nga dita që pronarit i është cenuar e drejta e pronësisë me heqjen e posedimit të tij dhe jo nga dita që ka marrë dijeni për cenimin dhe cënuesin. Kjo gjë lidhet me faktin se për sendin e paluajtshëm është pothuajse e pamundur që zhveshja nga posedimi të ndodhë në mënyrë të fshehtë dhe nga ana tjetër pronari i qëndron afër sendit dhe interesohet vazhdimisht për të. Për rrjedhojë, në ndryshim nga paditë për rivendikimin e sendeve të luajtshme ku pranohet se afati fillon nga momenti i marrjes dijeni të ligjit ose ku parashikohet shprehimisht ky rregull i përgjithshëm (neni 183 i Kodit Civil), afati i përgjithshëm 10-vjeçar i mundëson pronarit që brenda një afati që mund të shkojë deri në 10 vjet nga heqja e posedimit të sendit, ta kërkojë atë nga çdo posedues i paligjshëm.

Në rastit konkret, gjyqtarët në pakicë mendojnë se vendimi i Gjykatës së Apelit Shkodër, i cili ka ndryshuar vendimin e Gjykatës së Shkallës së Parë Shkodër dhe ka rrëzuar padinë me arsyetimin se paditësi ka humbur posedimin e sendit që në vitin 1994, ndërsa padinë e ka ngritur në vitin 2005, pra tej afatit 10-vjeçar të parashikuar në nenin 114 të Kodit Civil dhe në kuptim të nenit 112 të po këtij Kodi paditësit Syl Hysaj i është shuar e drejta e padisë, është i drejtë dhe i bazuar në ligj.

Anëtarë: Medi Bici, Majlinda Andrea, Arjana Fullani.